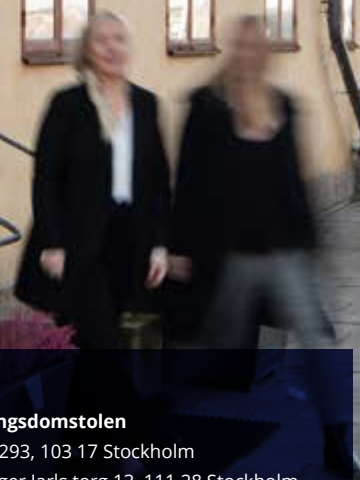

2022

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS
VERKSAMHETSBERÄTTELSE

Högsta förvaltningsdomstolen är högsta instans bland de allmänna förvaltningsdomstolarna. Huvuduppgiften är att leda rättstillämpningen genom att skapa vägledande avgöranden. Domstolen har 80 medarbetare, varav 75 procent är jurister.

Högsta förvaltningsdomstolen

Postadress: Box 2293, 103 17 Stockholm
Besöksadress: Birger Jarls torg 13, 111 28 Stockholm
E-post: hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se
www.domstol.se/hogsta-forvaltningsdomstolen

INNEHÅLL

ORDFÖRANDEN HAR ORDET	7
RÄTTSPRÖVNING AV REGERINGSBESLUT	14
FRÅN HÖGRE TJÄNSTEMAN TILL HÖGSTA INSTANS	18
DE SYNNERLIGEN VÄL LÄMPADE AV DE MEST LÄMPADE	24
FRÅN UTLÅTANDE TILL VÄGLEDNING	28
TEMA: SAMVERKAN	32
TEMA: INTERNATIONELLT	34
TEMA: MEDARBETARSKAP	38
TEMA: UTVECKLING	42
NYCKELSPELARE FÖR EN EFFEKTIV MÅLHANTERING	44
RÄTTSSTATENS TJÄNARE MED SINNE FÖR DETALJER	46
HÅLLBARHET ÄR MER ÄN MINSKAD PAPPERSHANTERING	50
HELENA JÄDERBLOM ÄR ÅRETS JURIST 2022	52
ÅRET I KORTHET	56
JUSTITIERÅDEN	60
ORGANISATION	63
STATISTIK	64

*Ordföranden och justitierådet
Helena Jäderblom*

ORDFÖRÄNDEN HAR ORDET

Efter att ha levt med pandemin i två år kunde vi under 2022 allt eftersom återgå till normala rutiner. Det innebar att vi i Högsta förvaltningsdomstolen åter fullt ut kunde vistas tillsammans på arbetsplatsen i Stockholm och på våra distansorter för justitiesekreterare i Lund, Göteborg, Jönköping, Sundsvall och Umeå.

Den lättad avmattningen av pandemin erbjöd följdes av bestörtning över det fullskaliga anfalls- krig som Ryssland inledde mot Ukraina i februari. Det har påverkat den europeiska rättsordningen på så sätt att Ryssland måste lämna Europarådet och Europakonventionen. Det innebär att Europadomstolen sedan mitten av september 2022 inte längre tar emot klagomål mot Ryssland. Det är oklart om de avgöranden som därefter beslutas i de omkring 18 000 klagomål mot Ryssland som fanns i balans efter utträdet får någon som helst effekt. Om och hur kriget kan påverka målhanteringen i HFD återstår att se. Hittills har något enstaka mål på socialrättsområdet hanterats här.

Medarbetare

Det arbetar drygt 80 personer i HFD, varav 16 justitieråd. Två av justitieråden tjänstgör i Lagrådet; sedan september 2021 och fram till september 2023, då innevarande lagrådsperiod avslutas, är det Mahmut Baran och Leif Gäverth som tjänstgör där. Även det pensionerade justitierådet Mari Anderson tjänstgör för närvarande i Lagrådet. Övriga 14 justitieråd är indelade i två dömande avdelningar som leds av varsin ordförande: justitierådet och vice ordföranden Henrik Jermsten och undertecknad.

Under 2022 lämnade justitierådet Helena Rosén Andersson domstolen för att återgå till advokatverk- samhet. Under året tillträdde två nya justitieråd; i februari rättschefen i Justitiedepartementet Magnus Medin och i september advokaten Martin Nilsson.

HFD:s kanslichef Marie Jespersen lämnade dom- stolen för att tillträda en tjänst som verksamhets- områdeschef i Finansinspektionen. Hon ersattes av före detta chefsrådmannen i Södertörns tings- rätt Katarina Grén.

Måltillströmning

De flesta mål som kommer in till HFD utgörs av överklaganden av avgörandena i de fyra kammar- rätterna. Måltillströmningen är därför till största delen beroende av hur många mål som avgörs av dem och inom vilka måltyper. Under 2022 kom det in drygt 7 700 mål till HFD och avgjordes drygt 7 800, de flesta i form av att prövningstill- stånd inte meddelades.

Under 2022 har antalet tvångsvårdsmål fortsatt att öka, medan det har skett en viss minskning av antalet inkomna socialförsäkringsmål. Även skattemålen har minskat i antal. ▶

Prejudikatbildning

Det övergripande målet för HFD:s verksamhet har för 2022, liksom för alla andra domstolar, som vanligt varit att avgöra målen snabbt, effektivt och rättssäkert. HFD:s viktigaste funktion är att som prejudikatinstans ge ledning åt allmänheten samt andra domstolar och myndigheter när det gäller förvaltningsrättslig rättstillämpning.

HFD har under året meddelat vägledande avgöranden inom många av de vitt skilda rättsområden som hör hit.

Företagens problem under pandemin återspeglas bland annat i de mål som har avgjorts om stöd vid korttidsarbete (HFD 2022 ref. 22 I och II samt HFD 2022 ref. 42 I och II).

På socialförsäkringsområdet har HFD uttalat sig om bland annat föräldrapenning och sjukpenning. Möjligheten till distansarbete, såväl inom som utom landets gränser, har nödvändiggjort ett rättsligt klagande när det gäller en av socialförsäkringens arbetsbaserade förmåner. I ett avgörande som gällde en person som arbetade på distans från Sydafrika för en arbetsgivare i Sverige ansåg HFD att den personen var försäkrad för tillfällig föräldrapenning vid vård av sjukt barn (HFD 2022 ref. 16). I ett mål som gällde om sjukpenning skulle utgå till en person med utmattningssyndrom ansåg HFD att det vid psykiatriska tillstånd, för att den försäkrade skulle göra sannolikt att arbetsförmågan var nedsatt på grund av sjukdom, inte krävdes att det i det medicinska underlaget redovisas andra undersökningsfynd än sådana som bygger på läkarens iakttagelser och uppgifter som lämnats av den försäkrade (HFD 2022 ref. 47).

Laglighetsprövning av kommunala beslut är en särskild måltyp i förvaltningsdomstolarna. I sådana mål görs inte någon lämplighetsbedömning, som vid prövningen av vanliga förvaltningsmål, utan enbart en prövning av om det kommunala beslutet strider mot lag. Om det gör det ska det upphävas. Två kommuner hade beslutat att förbjuda bärandet av huvudduk i de kommunala skolorna. Enligt HFD innebar besluten en inskränkning av yttrandefriheten. En första förutsättning för att inskränka yttrandefriheten är enligt grundlagen att det sker genom lag. Sådant lagstöd saknades och därför upphävdes kommunernas beslut (HFD 2022 ref. 51 I och II).

En särskild måltyp som bara finns i HFD är rättsprövning av regeringens beslut. Hit hör målet som gällde regeringens beslut om undantag från kravet på miljöbedömning och om ett tillfälligt tillstånd för Cementa till kalkstenstäkt på Gotland. HFD kom fram till att regeringens beslut inte stred mot någon rättsregel och att det därför skulle stå fast (HFD 2022 ref. 50).

Det händer, men inte särskilt ofta, att mål avgörs av HFD i dess helhet, det vill säga i plenum med deltagande av alla sexton justitieråd. Det kan ske antingen därför att ledamöterna i en ordinarie sammansättning om fem justitieråd anser att tidigare rättspraxis bör ändras eller om det i annat fall är av särskild betydelse för rättstillämpningen att en fråga avgörs i plenum.

Under 2022 avgjordes ett mål och en delfråga i ett mål i plenum. Det första målet gällde en fråga av betydelse för enskilda parter i mål hos förvaltningsdomstolarna. En person hade efter överklagande till domstol slutligen getts rätt att byta efternamn och yrkade ersättning för ombudskostnader. Någon sådan rätt finns inte fastslagen i de förvaltningsprocessrättsliga bestämmelserna. HFD:s majoritet kom fram till att – trots att det kan finnas en rätt till sådan kompensation enligt principerna för rätten till en rättvis rättegång – rättegångskostnader inte kan ersättas inom ramen för ett förvaltningsmål (HFD 2022 ref. 10).

I det andra plenummålet gällde frågan huruvida Migrationsverket hade rätt att överklaga ett avgörande av förvaltningsrätten. Statliga myndigheter har inte rätt att överklaga domar eller beslut som innebär att en annan statlig myndighet har vunnit ett mål i en förvaltningsdomstol, om det inte är särskilt föreskrivet. HFD slog fast att den principen inte ska gälla då en kommun har överklagat en statlig myndighets beslut. I sådana fall ska den statliga myndigheten ges ställning som motpart till kommunen och därmed ges rätt att överklaga domstolens avgörande om domstolen har ändrat myndighetens beslut. Migrationsverket hade därför rätt att överklaga förvaltningsrättens avgörande (HFD 2022 ref. 37).

Ett urval av HFD prejudikat presenteras på sidorna 12, 22-23, 49 samt 53-54. ►

Korsvis dömande

Högsta domstolen och HFD har använt sig av möjligheten att låna in ledamöter från varandra i flera enskilda mål. HFD har gjort det i bland annat ett mål som gällde möjligheten enligt lagen om vård av unga att mot bakgrund av artikel 5 i Europakonventionen om rätten till frihet bereda den som fyllt arton år och har ett socialt nedbrytande beteende vård som innefattar frihetsberövande (HFD 2022 ref. 11). Inlåning från Högsta domstolen har också skett i mål om arbetslöshetsförsäkring (HFD 2022 ref. 35) och om sanktionsavgift enligt EU:s marknadsmissbruksförordning (HFD 2022 ref. 23).

Flexibelt arbets sätt

Under pandemin tog den digitala utvecklingen fart, vilket innebar att möjligheterna att arbeta på distans ökade. Domstolsverket såg till att det blev möjligt att hålla videomöten med säkrare uppkopplingar och det visade sig att arbetsuppgifter för såväl personal i den dömande som i den övriga verksamheten till viss del kunde skötas hemifrån. Efter en diskussion med samtliga personalkategorier har HFD infört en möjlighet för våra justitiesekreterare och domstolshandläggare att efter överenskommelse arbeta hemifrån vissa dagar. För HFD har det varit angeläget att säkerställa att det sociala umgänget upprätthålls och att ett sådant arbets sätt inte innebär att vi går miste om det kunskaps- och informationsutbyte som en domstol är beroende av.

Erfarenhetsutbyte

HFD har kunnat återuppta de sedan länge planerade besöken vid landets tolv förvaltningsrätter. Under 2022 besökte vi förvaltningsrätterna i Göteborg och Stockholm. Förvaltningsrätten i Växjö kom i stället till oss på besök. För HFD är dessa besök utmärkta tillfällen att få berätta om vår verksamhet och att få kunskap om och förståelse för de särskilda frågor som berör de enskilda förvaltningsdomstolarna.

Erfarenhetsutbytet mellan cheferna för de Högsta domstolarna i Norden fortsatte under året då Danmarks Højesteret bjöd in till möte i september under värdskap av højesteretspresident Thomas Rørdam. Mötet ägde rum i Ilulissat på Grönland. Från HFD deltog justitierådet Kristina Ståhl och undertecknad. Förutom studiebesök vid Kredsretten – den lokala domstolen i Ilulissat

– och en fängvårdsanstalt hade vi diskussioner om rekrytering av domare till högsta instans, identifiering av prejudikatintressanta frågor, anonymisering av avgöranden samt extern kommunikation från domstolarna. Vi fick också en redogörelse från våra finländska kollegor om en nyligen avslutad utredning om domstolarnas oberoende.

Med anledning av Frankrikes EU-ordförandeskap första halvåret 2022 deltog cheferna för de högsta domstolarna i EU:s medlemsstater i ett möte i Paris i januari arrangerat av bland annat Conseil d'État och Cour de Cassation.

HFD deltar i det EU-stödda samarbetet mellan de högsta förvaltningsdomstolarna i EU:s medlemsstater och EU-domstolen (ACA). Under 2022 har det under italienskt ordförandeskap bestått i bland annat enkäter och diskussioner om skyddet för privatpersoner i deras förbindelser med myndigheter (seminarium i Rom i maj) samt tillämpningen av allmänna rättsliga principer i förvaltningsrättskipningen (seminarium i Madrid i november).

I mars deltog justitierådet Thomas Bull i ett seminarium om samers domstolstvister som arrangerades av Norges Høyesterett.

EU:s ombudsman Emily O'Reilly besökte Sverige, och HFD, i maj för att diskutera bland annat läget för offentlighetsprincipen i EU.

HFD deltog i två födelsedagsfiranden under året. I maj var det Hovrätten över Skåne och Blekinge som firade 200-årsjubileum och i oktober var det Kammarrätten i Göteborgs 50-årsdag.

Jag hoppas att ni genom denna verksamhetsberättelse får en bild av arbetet i HFD och en närmare inblick i vardagen för några av våra skickliga och trevliga medarbetare.

Trevlig läsning!

Helena Jäderblom
ordförande

Stockholm, 23/2 2023

RÄTTSFALL I KORTHET

Fråga om vilken betydelse en tingsrättsdom där det bestäms att en av föräldrarna ska vara så kallad boendeförälder har vid bedömningen av var ett barn ska vara folkbokfört.

(HFD 2022 ref. 1)

Efter en separation uppstod frågan om ett barn skulle vara folkbokfört där en tingsrätt beslutat att barnet skulle ha sitt stadigvarande boende eller på adressen till barnets ursprungsbostad. Med hänsyn till att barnet vistades lika mycket hos båda föräldrarna ansåg Skatteverket att barnet skulle fortsätta vara folkbokfört på ursprungsbostadens adress. Högsta förvaltningsdomstolen bedömde dock att tingsrättens beslut om boendeförälder var en viktig omständighet att beakta när tingsrätten har beslutat att ett barn ska bo halva tiden hos vardera föräldern och det är ostridigt att så också sker i praktiken. Denna omständighet vägde tyngre än de stabilitetshänsyn som annars motiverar att ett barn som huvudregel ska fortsätta vara folkbokfört på samma adress som före föräldrarnas separation och därför ansåg Högsta förvaltningsdomstolen att ett barn skulle vara folkbokfört på den adress som tingsrätten beslutat skulle vara barnets stadigvarande boende.

Mål nr: 5981-20

Fråga om förutsättningarna för en församling att ändra ett beslut om gravrättsinnehavare enligt begravningslagen samt om vilka krav som ställs på handläggningen av ärenden om övergång av gravrätt respektive upplåtelse av en ny gravrätt.

(HFD 2022 ref. 8 I och II)

Gravrätt är den rätt som uppkommer när en bestämd gravplats på en allmän begravningsplats upplåts för gravsättning. Innehavaren av gravrätten får bland annat bestämma vilka som ska gravsättas på gravplatsen samt om gravplatsens utsmyckning och ordnande i övrigt. Huvudfrågan i båda målen var under vilka förutsättningar ett beslut om vem som ska antecknas som gravrättsinnehavare får ändras. Högsta förvaltningsdomstolen bedömde att två församlingars beslut om att anteckna personer som gravrättsinnehavare var gynnande. De kunde därmed inte ändras om inte besluten hade blivit felaktiga på grund av att den enskilde har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter. Det fanns brister i hur båda församlingarna hade handlagt sina ärenden, framför allt hade församlingarna inte utrett sina ärenden tillräckligt innan de fattade beslut om att anteckna nya gravrättsinnehavare. Det hade dock inte kommit fram att enskilda hade lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter i något av ärendena. Besluten kunde därför inte ändras.

Mål nr: 755-21, 2667-21

Utsikt över Riddarholmen med Högsta förvaltningsdomstolens L-formade byggnad i mitten.

RÄTTSPRÖVNING AV REGERINGSBESLUT

Högsta förvaltningsdomstolen kan genom rättsprövningslagen upphäva vissa regeringsbeslut om dessa skulle strida mot en rättsregel. Både enskilda och miljöorganisationer kan ansöka om rättsprövning.

Text: Hans Hellberg

Den nuvarande rättsprövningslagen, som är från år 2006, är till för att garantera enskildas rätt till domstolsprövning vid tvister om civila rättigheter eller skyldigheter i enlighet med Europakonventionen. Sedan dess har även etablerade miljöorganisationer rätt enligt Århuskonventionen att ansöka om rättsprövning av regeringsbeslut som enligt miljöorganisationens uppfattning inte är lagenliga.

– En förutsättning för att man som enskild ska kunna begära rättsprövning är att regeringens beslut påverkar dina civila rättigheter och skyldigheter i den mening som avses i artikel 6.1 i Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna, säger justitiesekreteraren Sarah Helaoui.

Inte bara lagtolkning

Rättsprövningen innefattar förutom ren lagtolkning även frågor som faktabedömning och bevisvärdering samt frågan om beslutet strider mot kraven på saklighet, opartiskhet och allas likhet inför lagen.

Prövningen kan också gälla fel i förfarandet som kan ha påverkat utgången i ärendet. Om de tillämpade rättsreglerna är så utformade att det föreligger en viss handlingsfrihet vid beslutsfattandet, omfattar rättsprövningen frågan om beslutet ryms inom handlingsfriheten.

HFD kan upphäva regeringsbeslutet, besluta att det ska stå fast eller återförvisa ärendet till regeringen för ny handläggning.

– Återförvisning är mycket ovanligt. Det kan bli aktuellt om regeringen har fattat sitt beslut utifrån felaktiga förutsättningar och ett nytt beslut behöver fattas utifrån rätt förutsättningar. Det skulle även kunna bli aktuellt om det har gjorts något handläggningsfel, säger justitiesekreteraren Mårten Olsson.

Inte alla regeringsbeslut kan rättsprövas

Det första steget i ett rättsprövningsmål är att avgöra om den sökande har talerätt och om beslutet är ett sådant som överhuvudtaget kan rättsprövas.

– Det förekommer att enskilda ansöker om rättsprövningar av till exempel regeringens beslut om en förordning men det är så kallade normbeslut som inte kan rättsprövas. För att vi ska kunna rättspröva ett beslut måste det vara ett beslut i ett enskilt ärende, säger Mårten Olsson.

Varje år får HFD in cirka 30 ansökningar om rättsprövning.

Under 2021–2022 avvisade HFD ett antal ansökningar om rättsprövning som rört regeringens beslut om olika åtgärder under covid-19-pandemin, bland annat krav på vaccinationsbevis. ▶

”En förutsättning för att man som enskild ska kunna begära rättsprövning är att regeringens beslut påverkar dina civila rättigheter och skyldigheter i den mening som avses i artikel 6.1 i Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna.”

- Sarah Helaoui

*Lektorn i offentlig rätt Patrik Bremdal
Foto: Uppsala universitet*

Tre stora mål 2022

Samtidigt som antalet inkommande mål är ganska konstant har komplexiteten i prövningarna ökat. Under år 2022 har HFD hanterat tre mycket omfattande rättsprövningsmål med bäring på bland annat miljöfrågor. Så sent som i december fastslog domstolen att regeringens beslut från 2021 om att ge Cementa ett tillfälligt tillstånd till täkt av kalksten inte stred mot någon rättsregel.

Under året har man också haft att hantera regeringens beslut om att bevilja ett bolags ansökan om bearbetningskoncession för en gruva i Kallak i Jokkmokks kommun som klandrats både av två samebyar och miljöorganisationer. Flera miljöorganisationer har också begärt rättsprövning av regeringens beslut att tillåta ett kärnbränsleförvar i Forsmark och en inkapslingsanläggning vid Oskarshamns kärnkraftverk.

– Enklare mål försöker vi avgöra inom några månader men mer komplicerade eller omfattande mål, kan ta upp till ett år eller mer, säger Sarah Helaoui.

Skydda demokratin

Patrik Bremdal är forskare och lektor i offentlig rätt vid Uppsala universitet med inriktning mot mänskliga rättigheter. Han betonar att rättsprövningslagen är en viktig ventil i en rättsstat för att se till att en regering inte tar beslut som går i strid med vår konstitution eller våra skyldigheter enligt Europakonventionen.

– Det är ett sätt att skydda vår demokrati och de spelregler vi har satt upp. Därför är det också viktigt att domstolen tar den uppgiften på allvar och står upp för grundlagen och inte enbart ser till det enskilda fallet utan också till vilka konsekvenser i förlängningen ett enskilt beslut kan få för demokratin och rättsstaten. Det är extra viktigt i dag när politiska beslut allt oftare tas väl snabbt och beredningskraven kanske inte alltid uppfylls, säger Patrik Bremdal.

För den som vill ansöka om rättsprövning av ett regeringsbeslut gäller att ansökan i de flesta fall måste lämnas in senast tre månader efter beslutet. Av ansökan ska framgå vilken rättsregel beslutet strider emot.

FRÅN HÖGRE TJÄNSTEMAN TILL HÖGSTA INSTANS

Efter många år i maktens omedelbara närhet har Magnus Medin lämnat lagstiftningsarbetet på Justitiedepartementet och återvänt till domstol.

I februari 2022 tillträdde Magnus Medin som justitieråd i Högsta förvaltningsdomstolen.

– Eftersom jag har en bakgrund från allmän domstol och från lagstiftningsarbete på framför allt civilrättens område var HFD inte ett givet val, men vid närmare eftertanke finns det en hel del beröringspunkter mellan den juridik som jag arbetat med tidigare och de frågor som är centrala i HFD:s dömande verksamhet. Det kan exempelvis handla om skatterättens kopplingar till den allmänna förmögenhetsrätten och associationsrätten, säger Magnus Medin.

Lockad av tanken att få fördjupa sig i rättsområden som han dittills inte hade haft anledning att fördjupa sig i sökte han den lediga tjänsten som justitieråd. Han hade också hört mycket gott om HFD som arbetsplats.

Kollegialt dömande

I skrivande stund har han varit vid domstolen i ett drygt halvår. Han tycker att det kollegiala dömandet är utvecklande. Att få ta del av kollegornas inspel och perspektiv gör att det som kanske först ter sig självklart långt ifrån alltid är det.

– Jag uppskattar också att kunna gå riktigt på djupet med frågorna och inte behöva förhålla mig

till de ibland mycket korta tidsfristerna på min förra arbetsplats Justitiedepartementet, säger han.

Vägval

Magnus Medins väg till en av landets högsta domstolar var inte spikrak. Några akademiska traditioner fanns inte i hemmet med en mamma som arbetade inom vården och en pappa som var rörmokare. Efter gymnasiet var siktet inställt på läraryrket, närmare bestämt i svenska och tyska. Studierna skulle ske i uppväxtstaden Växjö.

Men någon gång under militärtjänstgöringen tog livet en annan inriktning och han valde att söka till juristlinjen vid Lunds universitet. Vid den tiden var det lätt att komma in, selekteringen skedde i stället under studierna där de som inte hade studiedisciplinen naturligt gallrades bort. Magnus Medin blev kvar och kände att han hade hamnat rätt.

– Väl inne på juridikens bana funderade jag på var jag hörde hemma och fick upp ögonen för domaryrket, där jag såg att jag fick fundera och reflektera, snarare än att ta parti. Jag hade därför svårt att se mig som advokat eller åklagare, säger han. ▶

OM

Magnus Medin

Född och uppvuxen: Växjö

Bor sedan 15 år: Skarpnäck (som är slutstation på tunnelbanans linje 17 söderut).

Gör på fritiden: Tränar styrketräning nästan varje dag på det lokala gymmet. "Att lyfta tunga vikter är en hjärndöd verksamhet som passar bra när jag vill rensa huvudet efter en dag på jobbet."

Det bästa med att vara justitieråd: Att få utföra synnerligen kvalificerat juridiskt arbete tillsammans med rådskollegor och utomordentligt skickliga föredraganden. Och att få lägga ner tid och kraft på att få till en riktigt välskrivna dom.

*Justitierådet Magnus Medin, justitiesekreteraren
Eva Zawiska-Önnertson och justitierådet Linda Haggren*

Lång erfarenhet från Justitiedepartementet

Siktet var inställt på allmän domstol. Efter tingstjänstgöring och domarutbildning i Skåne blev han hovrättsassessor i Hovrätten över Skåne och Blekinge i slutet på 1990-talet. Planen var att bli rådman efter att ha arbetat med lagstiftning på Justitiedepartementet några år.

Men det kom att bli en lång tid i maktens korridorer innan han gick tillbaka till dömandet. Magnus Medin började på Justitiedepartementet som rätts-sakkunnig 1998. Inriktningen blev till en början familjerätt och allmän förmögenhetsrätt. Han blev kvar på departementet i drygt 20 år, varav de sista tio åren som rättschef med ansvar för all civilrättslig lagstiftning.

Tidspressen ständigt närvarande

I politikens omedelbara närhet, och i ständig kontakt med statssekreteraren, var Magnus Medin nålsögat som alla ärenden skulle passera genom innan de föredrogs för den politiska ledningen. Trycket var tidvis hårt, tidspressen ständigt närvarande och mobilen aldrig avstängd. Agendan för dagen sattes på morgonen och planeringen kunde kastas om flera gånger under dagen. Genom åren hann fyra justitieministrar passera – Laila Freivalds, Thomas Bodström, Beatrice Ask och Morgan Johansson. Magnus Medin trivdes bra med dynamiken och pulsen. Och Magnus Medin kände att han gjorde något viktigt för samhället.

– Jag trivdes väldigt bra. De sista åren började jag ändå fundera på vilka andra jobb som skulle passa mig. Men jag var säker på att om jag alls skulle byta jobb så skulle det vara till ett jobb som jag verkligen ville ha, och så blev det, säger han.

Det utgör omsättning av en tjänst när en hästägare låter en häst delta i ett s.k. premiellopp mot ersättning som utgår under förutsättning att hästen genomför ett godkänt lopp.

(HFD 2022 ref. 3)

Alla svenskfödda travhästar har rätt att genomföra ett s.k. premiellopp det år hästen fyller två år. För att bli godkänd ska hästen springa en viss distans inom ett visst tidsintervall. När en häst genomfört ett godkänt premiellopp erhåller hästens ägare 20 000 kr. Ett bolag som bedriver trav- och avelsverksamhet ansökte om förhandsbesked för att få veta om bolaget omsätter en tjänst när en häst genomför ett godkänt premiellopp. Med begreppet omsättning avses att en tjänst tillhandahålls mot ersättning. Detta förutsätter att det finns ett direkt samband mellan tillhandahållandet av tjänsten och ersättningen. Av EU-domstolens praxis framgår att prispengar som är beroende av en hästs placering i en tävling saknar ett sådant direkt samband då det i viss mån är slumpmässigt om ägaren ska få prispengar. Eftersom ersättningen som det är fråga om i målet inte är beroende av andra hästars placering präglas den enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening inte av sådan slumpmässighet som utesluter att det finns ett direkt samband mellan genomförandet av ett godkänt premiellopp och ersättningen. Det föreligger därmed ett sådant direkt samband som krävs för att omsättning av en tjänst ska anses föreligga.

Mål nr: 4352-21

För att preliminärt stöd vid korttidsarbete ska få lämnas krävs inte att lön har betalats ut månadsvis eller med något annat regelbundet intervall.

(HFD 2022 ref. 22 I och II)

Arbetsgivare som har drabbats av tillfälliga och allvarliga ekonomiska svårigheter har under vissa förutsättningar rätt till s.k. stöd vid korttidsarbete. Preliminärt stöd får lämnas för en arbetstagare under förutsättning att han eller hon var anställd hos arbetsgivaren under en viss jämförelsemånad. Stödet beräknas för varje stödmånad utifrån arbetstagarens ordinarie lön, vilket är den regelmässigt utgående kontanta lön som arbetstagaren skulle ha haft under stödmånaden om han eller hon inte hade deltagit i korttidsarbete. Högsta förvaltningsdomstolen bedömde att det inte uppställs något krav på att utbetalningar av lön ska ha skett månadsvis eller med något annat regelbundet intervall. En förutsättning är dock att det går att fastställa den ordinarie lön som arbetstagaren skulle ha haft under stödmånaden. Så är fallet när lön för flera månader betalas ut i en klumpsumma om utbetalningarna har beräknats från en och samma månadslön.

Mål nr: 3986-21, 3842-21

Regeringens beslut om undantag från krav på miljöbedömning och om tillfälligt tillstånd till täkt av kalksten har inte ansetts strida mot någon rättsregel.

(HFD 2022 ref. 50)

Ett bolag har innehaft tillstånd till täkt av kalksten. Inför det att detta tillstånd löpte ut antog riksdagen en tillfällig lag om ändring i miljöbalken som möjliggjorde för regeringen att pröva ansökningar om tidsbegränsade tillstånd att bedriva verksamhet avseende täkt av kalksten. Regeringen fattade därefter beslut om att undanta bolagets verksamhet från krav på miljöbedömning samt meddelade ett tidsbegränsat tillstånd för bolaget att bryta kalksten m.m. Högsta förvaltningsdomstolen har i målet prövat regeringens beslut dels i förhållande till regeringsformen, dels i förhållande till gällande miljölagstiftning. Högsta förvaltningsdomstolen ansåg att lagstiftningen inte stred mot kravet på föreskriftsgeneralitet då den aktuella lagtexten var generellt utformad. Gällande beredningskravet framhöll domstolen att en remisstids längd inte är reglerad och att även mycket korta svarsfrister kan vara godtagbara i vissa fall. Bestämmelserna stred därför inte mot beredningskravet. Högsta förvaltningsdomstolen ansåg att regeringens bedömning om förutsättningar för undantag gällande negativ påverkan på grundvattenstatus samt bedömningen att meddela Natura 2000-tillstånd låg inom dess bedömningsutrymme. Slutligen uttalade domstolen att regeringens bedömning om att bolagets verksamhet inte påverkar de aktuella arternas fortplantningsområden och viloplatsen inte stred mot någon rättsregel.

Mål nr: 7208-21, 656-22

Fråga om återkrav av stöd vid korttidsarbete och vilken betydelse beslut om vinstutdelning före respektive under stödperioden har för bedömningen.

(HFD 2022 ref. 42 I och II)

Arbetsgivare som har drabbats av tillfälliga och allvarliga ekonomiska svårigheter har under vissa förutsättningar rätt till s.k. stöd vid korttidsarbete. Beviljat stöd kan under vissa förutsättningar krävas tillbaka, bl.a. om en arbetsgivare har lämnat oriktiga uppgifter eller på något annat sätt orsakat att stöd felaktigt lämnats. Högsta förvaltningsdomstolen uttalade att den omständigheten att ett bolag har fattat eller verkställt ett beslut om utdelning efter att ha ansökt om godkännande eller efter det att stödperioden inleddes utgör en tydlig indikation på att företaget självt inte har ansett sig ha allvarliga ekonomiska svårigheter. Det ankommer då på bolaget att lägga fram omständigheter till stöd för att det ändå inte finns skäl att återkräva stödet. Om beslutet om utdelning däremot fattats eller verkställts innan ansökan om godkännande eller innan stödperioden inleddes får utdelningsbeslutet vägas in i den helhetsbedömning som ska göras för att avgöra om förutsättningarna för stöd är uppfyllda. Vid denna bedömning ska särskilt beaktas den tid som förflutit mellan åtgärden och ansökan. Även storleken på utdelningen kan ha betydelse vid bedömningen.

Mål nr: 7630-21, 2552-22

DE SYNNERLIGEN VÄL LÄMPADE AV DE MEST LÄMPADE

*Föredragande juristen
Avital Belchatowski*

Under 2022 tillträdde två nya justitieråd i Högsta förvaltningsdomstolen, Magnus Medin och Martin Nilsson. Båda är tveklöst synnerligen kvalificerade jurister, men det finns det fler som är. Vad krävs för att nå högsta instans?

– Ett justitieråd ska ingå i kretsen av landets främsta jurister och svara mot synnerligen högt ställda krav när det gäller juridiska kunskaper, analysförmåga, förmåga att uttrycka sig i tal och skrift, omdöme och självständighet samt förmåga att verka i en kollegial arbetsmiljö. Expertkunskaper inom rättsområden som domstolen har behov av kan också spela in, eftersom det är en strävan att domstolen ska vara sammansatt av jurister med olika erfarenheter från de olika juridiska yrkesfälten, säger Avital Belchatowski, föredragande jurist vid Domarnämnden.

Domarnämnden är den myndighet som har till uppgift att lämna förslag till regeringen, i ärenden om utnämning av ordinarie domare, däribland justitieråd. Det är regeringen som har den formella utnämningmakten av justitieråd.

Slutmålet i karriären

I HFD och Högsta domstolen sitter vardera 16 justitieråd med uppdrag att tolka lagen och skapa prejudikat för landets underrätter och myndigheter. Förutom att döma i överrätterna alternerar justitieråden att sitta i Lagrådet, som är remissinstans för lagförslag som kommer från regeringen.

Rollen som justitieråd är i många ögon det finaste juristjobbet inom domstolsvärlden och för många jurister slutmålet i karriären. I snitt någon gång om året händer det att en plats blir vakant när ett justitieråd från HFD eller HD går i pension eller, men det är ovanligare, slutar för en annan befattning.

När så sker anmäls detta till Domstolsverket av berörd domstol. Därefter utformar Domarnämnden i samråd med domstolen en annons vilken i regel ska vara publicerad i tre veckor. Det är i praktiken bara ett fåtal personer som svarar mot grundkraven och kan bli aktuella för tjänsten.

Intervjuer

När ansökningarna har kommit in beslutar Domarnämnden vilka av de sökande som ska kallas till intervju baserat på deras kvalifikationer och erfarenheter samt de skriftliga referensyttranden som kommit in till Domarnämnden. I den bedömning som referensgivarna ska göra uppmanas de att bedöma bland annat sökandens juridiska kunskaper, analytiska förmåga, omdöme och självständighet samt förmåga att uttrycka sig i tal och skrift.

Om Domarnämnden

Domarnämnden är en statlig myndighet som har till främsta uppgift att lämna förslag till regeringen i ärenden om utnämning av ordinarie domare eller hyresråd. Nämnden, som består av nio ledamöter med personlig ersättare, ska också bedriva ett aktivt och långsiktigt arbete för att främja rekryteringen av ordinarie domare.

Justitieråden sammanträder i plenum, här i Plenisalén.

Justitierådet
Magnus Medin

– Vid intervjuerna, som sker i berörd domstol, deltar en ledamot från Domarnämnden som håller i intervjun, Domarnämndens kanslichef och en föredragande från Domarnämndens kansli, domstolschefen samt vanligtvis ytterligare ett justitieråd från berörd domstol. Kandidaten svarar på frågor om bland annat hur han eller hon ser på kollegialt dömande, domstolens roll i samhället eller på ledarskap om det är fråga om en chefsroll, berättar Avital Belchatowski.

Transparent

Hela processen och hur Domarnämnden har resonerat är offentlig och transparent.

– De sökandes bakgrund kan skilja sig mycket åt. En del har en traditionell domarkarriär bakom sig, andra kan ha meriterat sig på annat sätt, till exempel genom att ha arbetat som advokat, myndighetschef eller i akademien, säger Avital Belchatowski.

Efter att Domarnämnden har fattat beslut om hur de sökande ska rangordnas överlämnas ärendet till regeringen som inte är bunden av Domarnämndens förslag. Det är dock mycket ovanligt att regeringen inte följer Domarnämndens förslag. Domarnämndens beslut kan inte överklagas. Därefter brukar det ta några veckor innan regeringen vid sitt sammanträde beslutar om utnämningen.

FRÅN UTLÅTANDE TILL VÄGLEDNING

Vill man förstå Högsta förvaltningsdomstolens roll och uppdrag är domar de viktigaste dokumenten att ta del av. Deras utformning har ändrats över tid. Det avspeglar en förändrad syn på domstolens roll i samhället.

Roger Persson Österman, idag professor i finansrätt vid Stockholms universitet, har i olika roller följt HFD:s domskrivning genom åren. Som skattekonsult på advokatbyrå arbetade han i ”verkligheten” och drev skattemål i domstol. Det genererade ett intresse för domstolsarbetet från insidan. Han tjänstgjorde därför under en tid som adjungerad ledamot på Kammarrätten i Stockholm.

Måste finnas prejudikat

– En kammarrätt kan inte skapa gällande rätt, det kan bara HFD, det måste finnas prejudikat. Gamla domar från Regeringsrättens tid har tonen ”så här är det”, det avspeglade det gamla överhettssverige. Nu är i stället fokus i domskrivningen att ge praktiskt användbar vägledning till underinstanserna, myndigheterna och andra aktörer i aktuella frågor, säger han.

HFD har länge arbetat med att utveckla och hålla en pedagogisk ton och disposition i sina domar. Det gör domstolen bland annat genom seminarier i domskrivning för justitieråd och justitisekreterare. Den som läser en dom eller ett beslut

ska förstå språket, hitta i texten och begripa det resonemang som lett fram till slutsatsen. HFD:s domar innehåller normalt sex avsnitt; domslutet, en enkelt förklarad bakgrund, yrkanden, vad som är frågan i målet, en redogörelse för den rättsliga regleringen och slutligen HFD:s bedömning. Sedan 2019 har domarna också nummerade stycken för att ytterligare underlätta för läsaren att följa domstolens resonemang.

För att tillgängliggöra avgöranden skriver domstolen sammanfattningar och ibland pressmeddelanden som publiceras på domstolens hemsida.

Förtroendekapital och legitimitet

Roger Persson Österman ser en allmän tendens i domstolvärlden att analyserna i domskälen får mindre utrymme och att domstolen går direkt på sina slutsatser. Det kan göra domarna mindre användbara och intressanta för akademien och forskarsamhället.

Samtidigt måste domstolar och myndigheter bygga förtroendekapital och legitimitet i hela samhället. ▶

– Det finns ökade krav på att avgöranden, som rör stora företag, ska komma betydligt snabbare än vad domstolsprocesser traditionellt medger i många länder. Här kan det på sikt finnas en utmaning för rättsväsendet att hålla sig relevant, det finns en växande tendens där företag har en direkt dialog med myndigheterna, utan domstolstvister, och ”tjuvkopplar” systemet, säger Roger Persson Österman.

Han ser att det därför är viktigt att fortsätta arbetet med att bredda rekryteringen till domaryrket och att tillföra aktuell erfarenhet från andra delar av samhället. Enligt Roger Persson Österman fanns det i den ”gamla” tidens domstol en tendens till att statens intresse gick först. I takt med moderniseringen av Sverige, och med Europarättens inträde, har dock fokus svängt.

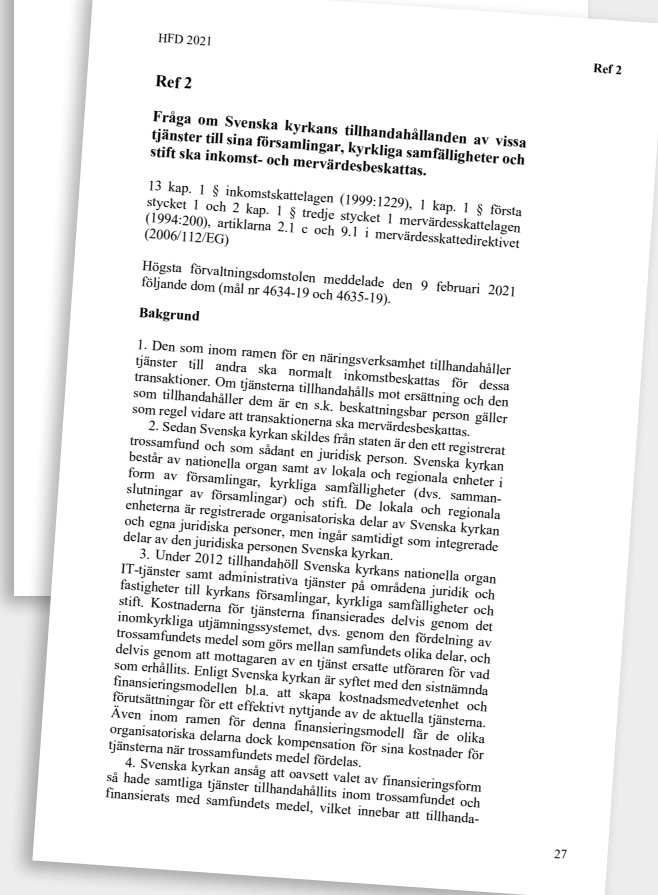
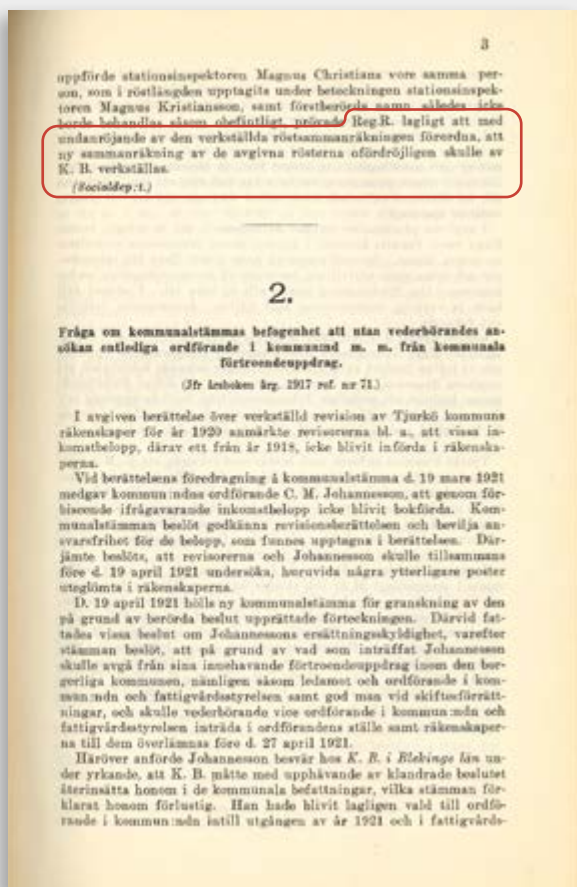
Den enskildes perspektiv

Enligt Roger Persson Österman ligger tyngdpunkten idag främst på den enskildes perspektiv, det syns också i hur domskrivningen har utvecklats. Bra exempel är domarna om slöjförbud (HFD 2022 ref. 51 I och II). Från beskattningens område kan avgörandet om klimatkompensation nämnas (HFD 2018 ref. 55).

Roger Persson Österman tror att målet om klimatkompensation kan ha påverkats av samhällsdebatten om klimatförändringarna. En annan omdiskuterad ”symbolfråga” är plastpåskatten (HFD 2021 ref. 26). Avgörandet i det målet är mycket pedagogiskt och förklarar tydligt den så kallade rättskällevärdet. Han använder avgörandena om klimatkompensation och plastpåskatten i undervisningen i skatterätt på universitetet.

Utsikt över Riddarholmskyrkan.

Domen i sin helhet 1922.

Domar ur Regeringsrättens och Högsta förvaltningsdomstolens årsböcker 1922 respektive 2021. Notera skillnaden i angivna domskäl och resonemang.

Från vänster:

Rådmannen David Ankerson, administrativa handläggaren Emelie Björklund, justitiesekreteraren Helen Lidö, lagmannen Helena von Braun, ordföranden Helena Jäderblom, justitierådet Thomas Bull, domstolshandläggaren Karl Åhammar och justitierådet Ulrik von Essen.

DOMSTOLSTURNÉ 2022: HÅLLPLATS GÖTEBORG

Under året återupptog Högsta förvaltningsdomstolen den turné i landets tolv förvaltningsrätter som pausades under pandemin.

Först ut 2022 var Förvaltningsrätten i Växjö som kom till HFD:s lokaler. Ordföranden Helena Jäderblom, justitieråden Ulrik von Essen och Kristina Ståhl,

justitiesekreteraren Jack Hillerström-Forsyth samt domstolshandläggaren Karl Åhammar tog emot. Senare under året gick tåget till Förvaltningsrätten i Göteborg.

Vertikalt samråd

Kammarrätterna i Göteborg, Jönköping, Stockholm och Sundsvall kom till HFD för så kallat vertikalt samråd. Syftet med de vertikala samråden är att underlätta och utveckla prejudikatbildningen. Justitieråden Marie Jönsson och Linda Haggren presenterade aktuella rättsfall från HFD och beredningscheferna redogjorde för prejudikatintressanta frågor. Kammarrätterna berättade om sina behov av vägledande avgöranden.

DOMSTOLSBYTE

Justitiesekreteraren
Lena Åberg

Karin Lambertz, justitiesekreterare vid Högsta domstolen och Lena Åberg, justitiesekreterare vid Högsta förvaltningsdomstolen, bytte under året arbetsplats med varandra.

– Jag hoppas på att kunna bidra i kärnsamverkan samtidigt som jag lär mig om arbetssättet i HFD och domstolens många måltyper. Jag ser fram emot chansen att knyta kontakter här och verka för framtida samverkan mellan domstolarna, sa Karin Lambertz inför domstolsbytet.

HD respektive HFD har under året tillsammans beslutat att utveckla samverkan

mellan domstolarna, bland annat genom utbytestjänstgöring för justitiesekreterarna. Syftet med utbytet är att justitiesekreterare ska utveckla sin kompetens samtidigt som de får nya erfarenheter och kontakter. Tjänstgöringen innebär också ett erfarenhetsutbyte eftersom justitiesekreterarna får en inblick i rutiner och arbetssätt – kunskaper som de sedan tar med sig tillbaka till den egna arbetsplatsen.

Frankrikes ambassadör Etienne de Gonneville ger utmärkelsen till Helena Jäderblom.

FRANKRIKES HÖGSTA NATIONELLA UTMÄRKELSE

I september mottog Högsta förvaltningsdomstolens ordförande Helena Jäderblom Hederslegionens nationella orden (Ordre national de la Légion d'honneur) efter beslut av president Emmanuel Macron.

Helena Jäderblom tilldelades utmärkelsen bland annat för sina insatser för samarbetet mellan Sverige och Frankrike på det förvaltningsrättsliga området och för sina framstående insatser under sina sex år som domare i Europadomstolen 2012–2018.

– Med den här utmärkelsen vill Frankrike uttrycka sin tacksamhet för ditt engagemang att försvara grundläggande mänskliga rättigheter och rättsstatsprincipen, men också för din delaktighet i dialogen och samarbetet mellan våra två länder, säger Frankrikes

ambassadör i Sverige, Etienne de Gonneville.

Utdelningsceremonin hölls på Frankrikes residens (Bromska Palatset) i Stockholm.

– Jag är oerhört glad och hedrad över utmärkelsen. Jag har fått den bland annat på grund av HFD:s samarbete med franska Conseil d'État och vill därför rikta ett varmt tack till mina kollegor i HFD som har bidragit till att det samarbetet blivit så lyckat, säger Helena Jäderblom.

Helena Jäderblom deltog tillsammans med ordförandena för de högsta domstolarna i EU:s medlemsstater, Europadomstolen och EU-domstolen i en konferens i Paris om rättssäkerheten. Bakgrunden till konferensen var Frankrikes ordförandeskap i EU. Värdar var Conseil Constitutionnel, Conseil d'État och Cour de Cassation.

Justitierådet Linda Haggren och justitiesekreteraren Sarah Helaoui besökte brittiska Högsta domstolen inom ramen för nätverket Superior Courts Network.

Helena Jäderblom representerade HFD vid EU-domstolens 70-årsjubileum vid Consultare Council i Strasbourg.

Helena Jäderblom deltog i ett seminarium i Consiglio di Stato Palazzo Spada, Rom. Arrangör var organisationen ACA-Europe. På agendan var metoder för att ge skydd åt enskilda i relation till myndigheter.

En delegation från HFD deltog i Nordiskt juristmöte på Island. På bild Erik Møse, norsk före detta høyesterettsdomare och tidigare kollega till Helena Jäderblom i Europadomstolen.

EU:s ombudsman Emily O'Reilly besökte HFD. I fokus var hur Sverige arbetat för att sprida offentlighetsprincipen i EU. Vid besöket deltog också hennes medarbetare Aidan O'Sullivan och Silvia Bartolucci.

Ordföranden Helena Jäderblom tillsammans med justitierådet Kristina Ståhl på Grönland.
Till höger Högsta domstolens ordförande justitierådet Anders Eka.

NORDISKT RÄTTSPRESIDENTMÖTE PÅ GRÖNLAND

Ordföranden Helena Jäderblom och justitierådet Kristina Ståhl deltog i Nordiskt rättspresidentmöte i Ilulissat på Grönland med danska Højesteret som värd.

På agendan var bland annat rekrytering av domare till högsta instans, identifiering av prejudikatintressanta frågor och anonymisering av avgöranden som publiceras på internet. Deltagarna gjorde ett studiebesök

på den lokala domstolen – Kredsretten – och på Anstalten for domfaeldte i Ilulissat. De fick också höra när Grönlands polismästare bland annat beskrev hur polisrekryteringen går till på Grönland.

Grönland

Helena Jäderblom besökte tjeckiska Högsta förvaltningsdomstolen. Temat var rättsstaten som ett grundläggande värde inom EU.

Engelspråkig webbplats

Visste du att HFD varje år publicerar ett 20-tal översatta domar på sin webbplats? På webbplatsen kan rättsväsende och personer med intresse för juridik i andra länder ta del av HFD:s praxis. Webbplatsen används av forskare, studenter, media och andra från hela världen. En redaktion som består av några justitieråd beslutar vilka domar som ska översättas. Valet baseras bland annat på om domen är intressant ur ett juridiskt internationellt perspektiv.

Skanna QR-koden för att komma till hemsidan.

domstol.se/en/supreme-administrative-court

UPPDRAG: KOORDINERA OCH INSPIRERA LANDETS MEST KVALIFICERADE JURISTER

Högsta förvaltningsdomstolens uppgift är att ta fram vägledande avgöranden. För det behövs landets mest kvalificerade jurister, men också annan kompetens som gör det möjligt. Emelie Björklund rör sig inom hela organisationen.

En majoritet av HFD:s medarbetare är jurister – det vill säga bland annat justitieråd, beredningsjurister eller justitiesekreterare. Men det finns förstås också andra kategorier av medarbetare inom bland annat IT, ekonomi och administration. Administrativa handläggaren Emelie Björklund har en roll som innebär kontakter med i stort sett alla medarbetare på domstolen.

Emelie Björklund koordinerar externa besök, som till exempel när HFD gästades av franska Conseil d'État för ett par år sedan. Även när det är representanter från HFD som ska på externa besök så är det ofta Emelie som samordnar. Ett sådant exempel är den så kallade turnén till landets tolv förvaltningsrätter som pågått under ett par år. En annan uppgift på Emelies bord är att schemalägga föredragningar och återställningar, när justitieråden återsamlas för överläggning om ett avgörande.

Gemensam träffpunkt

Emelie Björklund arbetar också med interna personalaktiviteter, ett område som kommer att bli ännu mer prioriterat år 2023 då HFD särskilt ska fokusera på sammanhållning efter pandemin. De månatliga personalmötena med efterföljande föreläsning är en samlade punkt. När man inte alltid ses i tjänsten, distansarbete är vanligt förekommande och många justitiesekreterare jobbar från annan ort än Stockholm, är de gemensamma mötena för domstolens cirka 80 medarbetare viktiga.

– På de månatliga personalmötena får vi alla samma information om vad som är på gång, säger Emelie Björklund.

Föreläsningarna under personalinformationen, som håller en hög nivå och rör aktuella frågor, är mycket uppskattade. Under 2022

handlade ämnena om allt ifrån Ukrainas och Rysslands historia till arbetsmiljörätt, energifrågor och James Webb-teleskopet. Föreläsningarna kan också bygga på att medarbetare delar med sig av egna erfarenheter, exempelvis redogjorde justitierådet Mats Anderson i början av året om Polens domstolsväsende efter sitt erfarenhetsutbyte i Warszawa.

– Vi har en blandning av verksamhetsrelaterade frågor och sådant som är aktuellt i vår omvärld. Det är roligt att föreläsningarna är uppskattade, särskilt när de genererar frågor, engagemang och reflektioner, säger Emelie Björklund.

Vad är det bästa med ditt jobb?

– Jag tycker om att vara i en funktion där man har många både interna och externa kontakter och det roligaste är att arbeta tillsammans med så proffsiga och kompetenta kollegor. Jag tycker att HFD är en plats som tar tillvara medarbetarnas idéer och uppmuntrar till utveckling vilket jag uppskattar, avslutar Emelie Björklund.

ATT ARBETA FRÅN ANNAN ORT

Ett drygt 20-tal medarbetare vid HFD arbetar från annan ort. Som justitiesekreterare vid HFD finns möjligheten att arbeta från någon av domstolens distansorter: Göteborg, Jönköping, Lund, Sundsvall eller Umeå. Justitiesekreterarna sitter då tillsammans med några kollegor i lokaler som ligger inrymda i en annan domstol.

– En fördel är att jag ofta använder mina tre arbetsplatser, hemmet, Kamrarrätten i Sundsvall och mitt rum på Riddarholmen, på olika sätt. Hemma gör jag sådant som tar mer tid, som att läsa in mig på rättsområden och göra rättsutredningar. I Sundsvall korrekturläser jag domar och på Riddarholmen blir det mer snabba mål eftersom jag ofta väntar på föredragningar. Nackdelen med att vara distansare är förstås att jag missar de informella mötena och korridorsnacket, säger justitiesekreteraren Lina Bjersbo.

STABILT BRA RESULTAT PÅ MEDARBETARUNDERSÖKNINGEN

Resultatet från Medarbetarundersökningen 2022 visade på ett fortsatt mycket bra resultat och en positiv utveckling på flera områden.

Årets undersökning, som genomfördes under hösten, har två huvudområden - medarbetarskap och ledarskap. Utöver det finns ambassadörskap (benägenhet att rekommendera domstolen som arbetsplats) samt tre fristående frågor om stolthet, jämställdhet och likabehandling. Bland de områden som har utvecklats i positiv riktning hos HFD är ambassadörskapet där sju av tio medarbetare uppger att det är mycket sannolikt att de skulle rekommendera domstolen som arbetsplats.

Kanslichefen Katarina Grén

NY KANSLICHEF

Katarina Grén började den 31 augusti 2022 som ny kanslichef på Högsta förvaltningsdomstolen.

– Jag ser mycket fram emot att få en inblick i och se hur arbetet fungerar inom högsta instans, säger hon.

Katarina Grén har en lång bakgrund inom domstolsvärlden. Närmast kommer hon från Domstolsverket där hon varit projektledare och verksamhetsutvecklare. Dessförinnan var hon 13 år på Södertörns tingsrätt, först som administrativ direktör och därefter som chefsrådman.

Växlat chefskap och projektledning

– Jag har genom åren växlat mellan att vara chef och domare med att arbeta med projektledning och verksamhetsutveckling. Som kanslichef vid HFD går jag fullt ut tillbaka till chefskapet, vilket ska bli väldigt spännande, säger Katarina Grén.

Med en bakgrund från allmän domstol blir förvaltningsdomstol ett nytt kapitel för Katarina Grén. Hon har dock tidigare erfarenhet av förvaltningsrättslig myndighetsutövning från Post- och telestyrelsen.

HFD FLYTTAR IN PÅ LINKEDIN - KIKA GÄRNA IN

HFD öppnade under våren en sida på LinkedIn. Med den vill man öka kunskapen om HFD:s verksamhet och förbättra rekryteringsprocesser.

– Genom LinkedIn kan vi profilera oss både som arbetsgivare och som samhällsviktig verksamhet mot dem som är intresserade av att jobba hos oss, men också för dem som vill veta mer om eller är berörda av vår verksamhet på andra sätt, sa Helena Jäderblom i samband med att sidan öppnades.

Med sin medverkan på LinkedIn vill HFD synliggöra och öka kunskapen om domstolen samt öka spridning och träffsäkerhet vid annonsering av lediga tjänster. HFD publicerar regelbundet inlägg på sidan.

DOMSTOLENS DIGITALISERING - FRÅN AKT TILL AI

Under 2022 gjorde Högsta förvaltningsdomstolen flera förändringar för att öka säkerheten och effektivisera målhanteringen. I detta arbete är domstolens digitaliseringsgrupp spindeln i nätet.

Under 2021 gjorde digitaliseringen av domstolens arbetsätt rejäla framsteg, mycket på grund av pandemin där ökat distansarbete och digitala möten blev standard. Samma år fasades en av domstolarnas verkliga institutioner ut – pappersakten. Under 2022 fortsatte digitaliseringsarbetet, den här gången med fokus på särskilda utvecklingsområden.

– Digitaliseringsgruppen driver och samordnar arbetet för att skapa förutsättningar för ett mer digitalt arbetssätt. I gruppen är medarbetare inom både den dömande och den administrativa verksamheten representerade, säger kanslichefen Katarina Grén.

Öka säkerheten och effektivisera

Under året fick samtliga domstolar nya säkerhetskort för inloggning, så kallade EFOS-kort. De bidrar till att minska risken för att någon obehörig kommer in i domstolens nätverk. Domstolsverket arbetar också med att utveckla en funktion för att signera domar och särskilt uppsatta beslut digitalt med hjälp av EFOS-kortet.

– Funktionen för att signera digitalt är inte fullt utvecklad än, men vi bevakar frågan, säger Katarina Grén.

HFD:s arkiv har tagit fram en strategi för bevarande av elektroniska handlingar. Strategin är dokumenterad i arkivredovisningen. Syftet med strategin är att säkerställa ett långvarigt bevarande av elektroniska handlingar. Under året effektiviserade domstolen måladministra-

tionen genom att använda en ny funktion som kallas arbetsyta i det digitala målhanterings-systemet Vera. Där kan man lägga handlingar som har betydelse för målet men som inte behöver sparas efter att målet är avgjort. HFD fick också utökade möjligheter till E-skick, det vill säga att skicka handlingar direkt mellan Vera och myndigheter som exempelvis Kriminalvården, Skatteverket och Försäkringskassan.

– I början av året fick vi också nya avgörandemallar med HFD:s sigill, säger Katarina Grén.

Pilotdomstol

Under året arbetade Domstolsverket vidare med att utveckla en AI-lösning för översättningar av juridiska texter. Applikationen ska kunna användas för översättningar av exempelvis domar och beslut. Högsta domstolen och HFD är pilotdomstolar i projektet. Domstolsverket arbetar med att göra löpande förbättringar av applikationen. Uppdateringar görs bland annat efter synpunkter från domstolarna.

– AI är intressant och på sikt skulle det kunna underlätta och snabba på processen när vi till exempel översätter avgöranden som publiceras på vår engelska webbplats. Vi ser med intresse på detta inför framtiden även om det självklart återstår en hel del arbete innan det blir praktiskt användbart, avslutar Katarina Grén.

NYCKELSPELARE FÖR EN EFFEKTIV MÅLHANTERING

Vid Högsta förvaltningsdomstolen finns ett 30-tal justitiesekreterare och hittills sex beredningsjurister. Målet är att beredningsjuristerna ska bli fler. Funktionerna kompletterar varandra i den kedja som leder fram till vägledande domar. Justitiesekreterarna skulle inte hinna rättsutreda och föredra mål utan samarbetet med beredningsjuristerna.

Cecilia Svensson är sedan snart tio månader beredningsjurist på HFD, vid den enhet som hanterar bland annat tvångsvårdsmål. Närmast kommer hon från en tjänst som jurist på en revisionsbyrå, men dessförinnan har hon gjort notarietjänstgöring vid Förvaltningsrätten i Uppsala. Nu är hon, efter några månaders paus, tillbaka i domstolsvärlden.

– Det är oerhört spännande att vara en del av något som leder fram till prejudicerande domar för våra underinstanser. Som notarie var det viktigt att ständigt hålla sig uppdaterad om HFD uttalat sig i en viss fråga och nu är jag här själv, säger hon.

Prejudikatintressanta mål

Som beredningsjurist bevakar hon inkommande mål, gör rättsutredningar och bereder målen så att de är klara för avgörande.

I vissa fall kan hon fånga upp och flagga för frågor som hon bedömer skulle kunna vara prejudikatintressanta. Hon tar då en diskussion med en justitiesekreterare och ibland direkt med ett justitieråd. Om målet bedöms som prejudikatintressant lämnar hon över målet till en justitiesekreterare.

– Arbetet innehåller många kontakter med både justitiesekreterare och justitieråd, vilket är väldigt

roligt. Alla är måna om att hjälpa till så att målhanteringen ska bli så effektiv som möjligt och är generösa med att dela med sig av sina kunskaper, säger Cecilia Svensson.

Kollegan Mårten Olsson är justitiesekreterare. Beredningsjuristerna finns på domstolens samtliga tre enheter, inklusive Mårten Olssons enhet. Mårten Olsson och Cecilia Svensson bollar ibland frågor. Det formella målsvaret ligger dock på justitiesekreteraren.

– Det är utmärkt att det numera finns fler beredningsjurister på domstolen. De är ett bra komplement till vad vi gör och vi justitiesekreterare har efterfrågat att de skulle bli fler, säger han.

Viktig resurs

Kategorin tvångsvårdsmål med bland annat LVU och LVM har ökat de senaste åren även om ytterst få av dem blir aktuella för prövningstillstånd. I hanteringen av dessa mål är beredningsjuristerna en viktig resurs. Cecilia Svensson bereder just nu ett drygt 50-tal tvångsvårdsmål.

– Vi har som mål att beslut i fråga om prövningstillstånd ska fattas inom två månader och vi ska som regel vänta in alla som har klagorätt. I de mål jag arbetar med ska det gå undan så det är snabba ryck, säger Cecilia Svensson.

Det här gör en justitiesekreterare

Justitiesekreteraren ansvarar för beredning och föredragning av mål. De presenterar rättsutredningar och juridiska bedömningar av överklaganden och ansökningar samt lämnar förslag till lösningar till de justitieråd som ska besluta i målet. Justitiesekreterarna har ett förordnande på sex år.

Det här gör en beredningsjurist

Beredningsjuristen granskar inkommande mål och handlägger målen genom att meddela anstånd eller skicka ut skrivelser i målen. Beredningsjuristen sätter även upp underhandsbeslut eller förelägganden för justitiesekreterare eller justitieråd, till exempel beslut om byte av offentligt biträde eller muntlig förhandling. Beredningsjuristen sköter också kommunikeringen och kontakten med parterna i målen. I de mål som beredningsjuristen bedömer kan avgöras av ett justitieråd, skriver beredningsjuristen ett förslag till beslut. Beredningsjuristerna har ett förordnande på två år.

Vård av unga, LVU

Barn eller unga som riskerar att fara illa kan vårdas enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. Det är förvaltningsrätten som beslutar om sådan vård. Samhället har ett ansvar att se till att barn och unga får en trygg uppväxt och det skydd och stöd de behöver. I vissa fall kan det innebära att socialnämnden ansöker om att en ung person ska vårdas mot sin eller sina vårdnadshavares vilja. Det sker med stöd av LVU. Det är kommunens socialnämnd som tar initiativ till LVU-vården. De skickar en ansökan till förvaltningsrätten som beslutar om vården ska ske eller inte. Men det är socialnämnden som bestämmer hur den ska genomföras, till exempel genom placering i familjehem. LVU-vård kan komma i fråga när vårdnadshavarna inte vill gå med på den vårdplanering som socialtjänsten föreslår. Om den unge är över 15 år kan LVU-vård också bli aktuell om den unge själv inte accepterar frivilliga lösningar. Problemen ska också vara så allvarliga att det finns stora risker att den unges hälsa eller utveckling skadas. Två situationer när LVU-vård kan bli aktuell är vid omsorgsbrister och socialt nedbrytande beteende.

Vård av missbrukare, LVM

Den som är inne i missbruk kan vårdas enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, LVM. Det är förvaltningsrätten som beslutar om sådan vård. En person som inte kan bryta sitt missbruk, inte går med på vård och utgör en fara för sig själv eller andra kan vårdas enligt LVM. Syftet är att bryta missbruket och motivera till frivillig behandling. Det är socialnämnden som ansöker om att personen ska vårdas mot sin vilja. Socialnämnden i den missbrukande personens hemkommun tar initiativ till LVM-vården genom att skicka ansökan till förvaltningsrätten. Det är förvaltningsrätten som beslutar om personen ska vårdas eller inte. Socialnämnden bestämmer i så fall vilket hem personen ska placeras på och om personen till att börja med kan behöva vård på sjukhus. För att förvaltningsrätten ska kunna besluta om tvångsvård måste samtliga dessa omständigheter vara aktuella:

- personen har missbrukat exempelvis alkohol eller narkotika på ett sådant sätt att hon eller han behöver vård för att bryta missbruket.
- personen vägrar gå med på vård frivilligt.
- personen utsätter sig för allvarlig fara, riskerar att förstöra sitt liv eller riskerar att allvarligt skada sig själv eller närstående till följd av missbruket.

RÄTTSSSTATENS TJÄNARE MED SINNE FÖR DETALJER

Efter 17 år som justitieråd har Margit Knutsson bara skrapat på ytan. Det finns ju så många olösta juridiska frågor kvar att gräva i. Viktigt är att aldrig glömma för vems skull hon är där.

Sedan nästan tio år tillbaka har Margit Knutsson samma arbetsrum med utsikt i två riktningar, över Riddarfjärden i väster och Söder Mälarsstrand i söder. Lutad mot väggen står en färgsprakande målning av ryska kosacker. Konstnären är Margit Knutssons bror, Johan. Rummet är personligt, men samtidigt är det, precis som hos många av kollegorna, belamrat med akter och dokument. Digitalisering i all ära, men pappershögarna tar fortfarande sin plats i anspråk. Här tillbringar hon större delen av arbetsdagen när det inte är sammanträde, men hon arbetar också en hel del hemifrån. Flexibiliteten är något hon uppskattar med att vara justitieråd.

Praktiska skäl

Juridiken kom Margit Knutsson in på av delvis praktiska skäl, hon ville läsa något som ledde till ett yrke. Att pappa Anders var jurist kan också ha inspirerat. Efter examen i mitten av 1980-talet riktades hennes intresse tidigt mot skatterätten.

– Jag brukar lite skämtsamt säga att jag är mer intresserad av pengar än av människor och att det är därför jag tycker att skattemålen är så roliga, säger hon.

Intresset för skatterätt bidrog till att hon efter notariatjänstgöringen sökte sig till Kammarrätten i Stockholm. Därefter följde några år på Justitiedepartementet och sedan fem år som jurist vid dåvarande Industriförbundet. Första ordinarie

domartjänsten var som chefsrådman vid Länsrätten i Stockholms län där hon stannade i fyra år och efter det bar det av till Högsta förvaltningsdomstolen, som då hette Regeringsrätten.

Tänka, läsa och skriva

– Efter några år som chefsrådman visste jag att jag inte ville vara chef och även om jag trivdes väldigt bra på Industriförbundet var inte opinionsbildning och lobbyverksamhet mitt område. Det är juridiken och dömandet som jag vill ägna mig åt, säger Margit Knutsson.

Idag är hon domstolens mest seniora justitieråd. Det blir så när man hamnar på rätt plats. Här kan hon göra det hon vill och kan bäst – det juridiska hantverket, att läsa, tänka och skriva. Till skillnad från flera av kollegorna har hon i stort sett inga uppdrag vid sidan av att vara justitieråd.

– Jobbet blir aldrig enahanda, det är ständigt nya frågor som dyker upp och ska lösas. Det är en förmån att få jobba med så kvalificerade kollegor. Åsikterna kan gå isär och det kan gå ganska hett till på våra sammanträden, men det är alltid högt i tak och nära till skratt, säger hon.

Professionell integritet

Även om de långa korridorerna och egna arbetsrummet inte bjuder in till spontana möten tycker hon att arbetsplatsen är trevlig, öppen, kamratlig och informell. Men den trevliga stämningen ▶

"Jobbet blir aldrig enahanda, det är ständigt nya frågor som dyker upp och ska lösas. Det är en förmån att få jobba med så kvalificerade kollegor. Åsikterna kan gå isär och det kan gå ganska hett till på våra sammanträden, men det är alltid högt i tak och nära till skratt."

- Margit Knutsson

till trots är det självständigheten och den professionella integriteten som är viktigast.

– Mitt uppdrag är inte att vara någon till lags. Jag brukar påpeka att domstolarna har monopol på sin verksamhet och att det ställer särskilda krav på integritet, objektivitet och saklighet. Min uppdragsgivare är den rättsökande allmänheten. Det är för deras skull som jag är här, inte för att ha trevligt och stå på god fot med mina kollegor, säger hon.

Det kollegiala dömandet innebär livliga diskussioner och intellektuellt utbyte, men i slutändan är beslutet alltid hennes eget.

– Det är viktigt att man kan stå för beslutet och att man inte skriver under på något man inte tror på. Man får som domare inte vara konflikträdd utan måste våga stå för vad man tycker, säger hon.

I plenimålet om ersättning för rättegångskostnader tidigare i år var hon en av dem som var skiljaktig. Målet handlade ytterst om den grundlagsskyddade rätten till en rättvis rättegång.

– Det här målet var ett av de viktigaste som jag har varit med om under mina år i domstolen. Det berör i princip alla enskilda parter i förvaltningsmål och samtliga domstolar, inte bara förvaltningsdomstolarna, säger hon.

Varje ord på guldvåg

Ett annat område som ligger henne varmt om hjärtat är domskrivning, där hon flera gånger har hållit i seminarier för yngre jurister på domstolen.

– Det är hemskt roligt att skriva domen det tar tid, varje ord måste vägas på guldvåg och jag brukar framhålla vikten av att "tvätta" texten så att den blir så begriplig och lättläst som möjligt. När det gäller domskrivning tycker jag att vi har blivit mycket bättre jämfört med när jag började i domstolen för 17 år sedan, säger Margit Knutsson.

En person som arbetar på distans från ett annat land har ansetts vara omfattad av den svenska arbetsbaserade socialförsäkringen.

(HFD 2022 ref. 16)

För att få tillfällig föräldrapenning krävs det att den som ansöker om förmånen är försäkrad för arbetsbaserade förmåner i Sverige. Den som arbetar i Sverige är försäkrad för sådana förmåner. En person arbetade på distans från utlandet och ansökte om tillfällig föräldrapenning. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade att den som är anställd anses arbeta i Sverige om han eller hon utför förvärvsarbete i en verksamhet här i landet. Var arbetet rent fysiskt utförs är en omständighet som bör beaktas, men även andra omständigheter såsom arbetets karaktär, arbetsgivarens verksamhet i Sverige och var arbetstagaren är anställd bör vägas in i bedömningen. Det förhållandet att en person sedan en längre tid arbetar på distans från utlandet bedömdes inte utesluta att det kan vara fråga om arbete i en verksamhet här i landet. Den enskilde, som arbetade på ett svenskt universitet på distans, ansågs utföra arbete i en verksamhet i Sverige och var därmed försäkrad för tillfällig föräldrapenning.

Mål nr: 2329-21

En statlig förvaltningsmyndighet ska ges ställning som motpart i förvaltningsrätt när dess beslut har överklagats av en kommun.

(HFD 2022 ref. 37)

Om en enskild överklagar en statlig myndighets beslut till en förvaltningsrätt blir myndigheten den enskildes motpart och, om myndigheten förlorar får den överklaga förvaltningsrättens avgörande. Statliga myndigheter får dock inte överklaga varandras beslut om det inte är särskilt föreskrivet. Frågan i målet var om Migrationsverket får ställning som motpart när en kommun överklagar dess beslut till en förvaltningsrätt och om myndigheten får överklaga en dom som innebär att myndighetens beslut ändras. Det är enligt Högsta förvaltningsdomstolen rimligt att en statlig förvaltningsmyndighet får tillfälle att ge in utredning och argumentera för sin ståndpunkt när en kommun överklagar dess beslut. Med hänsyn till detta bedömde Högsta förvaltningsdomstolen att en statlig myndighet ska ha rätt att överklaga ett avgörande som innebär att en myndighets beslut ändras av en förvaltningsrätt efter överklagande från en kommun. Systematiska skäl talade för att myndigheten också skulle ges ställning som motpart. Migrationsverket hade därför rätt att föra talan mot en förvaltningsdomstols dom.

Mål nr: 3291-21

HÅLLBARHET ÄR MER ÄN MINSKAD PAPPERSHANTERING

I en tidigare pappersintensiv verksamhet har digitaliseringen inneburit miljövinster. Men Högsta förvaltningsdomstolens miljögrupp arbetar på flera fronter.

Expeditionsvakten Charlotte Arpi Arlborg ingår i HFD:s miljögrupp. Bakgrunden till engagemanget är att hon inte vill se resurser slösas, att det är intressant att se resultat på nära håll och att hon personligen vill bidra till att det blir bättre för alla.

Miljögruppen, som består av medarbetare ur flera personalkategorier, startade för drygt ett år sedan. Gruppens uppdrag är att föreslå och genomföra förändringar i domstolens verksamhet som främjar miljö och hållbarhet.

– Vi har successivt minskat pappersförbrukningen, dels som en bieffekt av digitaliseringen, dels genom aktiva beslut, säger Charlotte Arpi Arlborg.

Därutöver har domstolen på andra sätt arbetat för en mer hållbar verksamhet. Till dessa hör förbättrad källsortering, inköp av miljömärkt tvål och diskmedel, översyn av behovet av tjänste-

resor samt att vid upphandlingar även beakta miljöpåverkan.

Uppmuntrar att göra skillnad

Miljögruppen uppmuntrar också enskilda medarbetare att vara medvetna om att de själva kan göra skillnad när det gäller exempelvis energiförbrukningen.

– Det kan handla om att släcka lampor i rum där ingen vistas och att inte låta värmefläktar stå på i onödan. Allt det där har vi ju påmint om extra under det här året, säger Charlotte Arpi Arlborg.

En regnig dag på motionslokalens innergård.

"Det kan handla om att släcka lampor i rum där ingen vistas och att inte låta värmefläcktar stå på i onödan. Allt det där har vi ju påmint om extra under det här året."

- Charlotte Arpi Arlborg

Helena Jäderblom mottar
utmärkelsen årets jurist i
domstolens plenisal.
Foto: Dagens Juridik

HELENA JÄDERBLOM ÄR ÅRETS JURIST 2022

Ordföranden Helena Jäderblom har, efter att ha nominerats av Dagens Juridiks läsare, röstats fram till Årets Jurist av tidigare vinnare och nominerade till titeln.

– Det känns oerhört hedrande och väldigt, väldigt, roligt, säger Helena Jäderblom.

Hon blir därmed den 19:e mottagaren av titeln.
Bland tidigare års vinnare finns talmannen

Andreas Norlén, generalsekreteraren i Advokatsamfundet Mia Edwall Insulander och professorn Mårten Schultz.

Det är förenligt med artikel 5 i EKMR att bereda den som fyllt 18 år och har ett socialt nedbrytande beteende vård enligt LVU som innefattar frihetsberövande.

(HFD 2022 ref. 11)

Enligt artikel 5 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (EKMR) får en person frihetsberövas enbart i vissa särskilt angivna situationer, bl.a. får en underårig berövas friheten för att undergå skyddsuffostran. I Sverige kan unga över 18 år omhändertas på grund av socialt nedbrytande beteende och vårdas till de fyller 21 år med stöd av lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Högsta förvaltningsdomstolen prövade i målet frågan om den svenska regleringens konventionsenlighet. Europadomstolen har inte uttalat sig om underåriga även kan vara personer som fyllt 18 år och det finns inte heller någon enhetlig syn på detta i konventionsstaterna. Begreppet underårig avser i allmänspråkliga sammanhang ofta myndighetsåldern, vilken i konventionsstaterna inte är högre än 18 år. Begreppet kan dock ha en annan innebörd i rättsliga sammanhang som gäller unga personers rättigheter och skyldigheter. I svensk rätt finns inte någon enhetlig åldersgräns vid vilken en ung person får alla de rättigheter och skyldigheter som vuxna vanligen har. Den möjlighet som regleringen för tvångsvård enligt LVU ger att bereda personer i åldersskiktet 18–20 år vård är begränsad på så sätt att det krävs att vården även ska vara lämpligare än annan vård. Mot den bakgrunden bedömde Högsta förvaltningsdomstolen att det inte finns anledning att befara att den svenska regleringen leder till godtyckliga frihetsberövanden i strid med konventionens syfte. Den svenska regleringen är därför förenlig med artikel 5 i EKMR.

Mål nr: 1513-20

I förvaltningsprocessen ska ett yrkande om ersättning för rättegångskostnader avvisas.

(HFD 2022 ref. 10)

Frågan om ersättning för rättegångskostnader uppkom i ett mål där den enskilde hade vunnit mot Skatteverket i fråga om byte av efternamn. Den enskilde gjorde gällande att det skulle strida mot rätten till en rättvis rättegång enligt 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen, artikel 6.1 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (EKMR) samt artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna att neka henne rätt till ersättning. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade att det för förvaltningsprocessen inte finns några föreskrifter om ersättning för rättegångskostnader. I allmänhet har hittills gällt att en enskild inte har kunnat få sina rättegångskostnader ersatta inom ramen för förvaltningsmål. Lagstiftaren har inte funnit skäl att ändra denna ordning. Förvaltningsprocessen är också regelmässigt utformad så att den uppfyller de krav som kan ställas för att en rättegång ska anses rättvis. Trots att det kan finnas en underliggande rättighet för enskilda att få ersättning för sina rättegångskostnader bedömde Högsta förvaltningsdomstolen att rättegångskostnader inte kan ersättas inom ramen för ett förvaltningsmål.

Mål nr: 6184-19

Ett läkarintyg som bygger på uppgifter från personen det gäller kan vara tillräckligt för att få sjukpenning.

(HFD 2022 ref. 47)

Det är den försäkrade som ska göra sannolikt att arbetsförmågan är nedsatt på grund av sjukdom. Högsta förvaltningsdomstolen uttalade att det är naturligt vid kroppsliga tillstånd att läkarintyg innehåller en beskrivning och bedömning av vad som kommit fram genom till exempel blodprov, röntgen eller fysiologiska undersökningar. Vid psykiatriska tillstånd måste den behandlande läkarens bedömning i stor utsträckning däremot utgå från de uppgifter som den försäkrade lämnar. Det som är avgörande för bedömningen är inte uppgifterna i sig utan läkarens värdering av uppgifterna i kombination med de eventuella iakttagelser som läkaren har gjort. I det aktuella målet hade den försäkrade lämnat in läkarintyg där läkaren, grundat på den försäkrades uppgifter, bedömde att arbetsförmågan var helt nedsatt. Högsta förvaltningsdomstolen ansåg att den försäkrade hade gjort sannolikt att arbetsförmågan varit nedsatt och därför skulle beviljas sjukpenning.

Mål nr: 5070--5071-21

I mål om laglighetsprövning enligt kommunallagen har en kommuns beslut att i kommunala förskolor och grundskolor inte tillåta bärande av huvudduk och liknande plagg ansetts utgöra en begränsning av yttrandefriheten som saknar lagstöd.

(HFD 2022 ref. 51 I och II)

Högsta förvaltningsdomstolen har i två mål prövat om kommunala beslut att inte acceptera bärandet av huvudduk och liknande plagg i kommunala förskolor och grundskolor strider mot lag eller annan författning. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade att religionsfriheten, så som den kommer till uttryck i regeringsformen, endast skyddar rätten att utöva sin religion. Olika uttryck för religionstillhörighet, som bärandet av huvudduk och liknande klädesplagg, omfattas i stället av skyddet för yttrandefriheten. En grundläggande förutsättning för att begränsa yttrandefriheten är att det sker genom lag. Besluten att begränsa rätten att bära huvudduk har faktiska effekter för enskilda och utgör därför en begränsning av yttrandefriheten. För att begränsningen ska vara tillåten måste den ha stöd i lag. Eftersom sådant lagstöd saknas i nationell rätt skulle kommunernas beslut upphävas.

Mål nr: 4266-21, 4120-21

Nya utredningar

Från delar till helhet

En väg till samordning, behovspassad och personcentrerad vård till personer med samvård

ÅRET I KORTHET

JANUARI

HFD startade en intern fototävling på temat: vad jag ser från mitt hemmakontor/kontor.

MARS

Klas Hällerstrand från Statens konstråd besökte HFD och berättade om en del av konsten på domstolen. Medarbetarna fick bland annat veta att kanslichefens skrivbord kommer från Saint-Barthélemy, en gång i tiden en svensk koloni.

Justitierådet Thomas Bull deltog i ett seminarium om samers domstolstvister som arrangerades av Norges Høyesterett.

Kammarrättsrådet Maria Dahlberg tillträdde som beredningschef för beredningsenhet 1.

JANUARI

FEBRUARI

FEBRUARI

Magnus Medin började som justitieråd med att traditionsenligt delta i plenum och hänga upp sitt porträtt i Galleriet.

HFD avvecklade åtgärderna och anpassningarna av verksamheten med anledning av covid-19.

MARS

MAJ

Helena Jäderblom deltog i fackförbundet Akavias seminarium om rättsstaten.

APRIL

APRIL

Medarbetare på HFD deltog i en stafett på Norra Djurgården.

Domstolens justitieråd träffades för rådskonferens. Teman var domskrivning, etikfrågor, arbetsformer och publicering av avgöranden. "Vi talade bland annat om vi kan hämta inspiration från andra länders högsta domstolar i vårt arbete med att utveckla vår domskrivning, om samarbetet kring domsförslag samt om arbetsmodell för plenum", sa justitierådet Kristina Ståhl som deltog i konferensen.

MAJ

JUNI

JUNI

Justitieråden Henrik Jermsten, Helena Jäderblom, Ulrik von Essen och Thomas Bull mottog utmärkelsen "För nit och redlighet i rikets tjänst", NOR, för vardera 30 år i statlig tjänst.

Sommarnotarierna Carl Magnusson, Agnes Norrby, Hampus Peterson, Erik Uggla och Sofia Wahlgren inledde sin cirka två månader långa tjänstgöring på HFD.

JULI

Den särskilda bok där domstolens nya ledamöter tidigare har skrivit sin namnteckning ersattes av en blå namnbok. Namnteckningarna kopierades in för att hålla traditionen obruten.

SEPTEMBER

Justitiesekreterarna Helen Lidö och Mårten Olsson deltog i en alumträff för assessorer hos Kammarrätten i Stockholm. På plats var också Domstolsverket och förvaltningsrätterna i Uppsala respektive Stockholm. Syftet var att berätta om domstolarnas respektive arbetsplatser och om arbetsgivarerbjudandet.

Justitierådet Martin Nilsson tillträdde och deltog vid plenum tillsammans med övriga justitieråd.

Marie Jespersen slutade som kanslichef. Hon efterträddes av Katarina Grén.

JULI

AUGUSTI

AUGUSTI

Helena Rosén Andersson slutade som justitieråd.

SEPTEMBER

NOVEMBER

Helena Jäderblom var en av föredragshållarna på Advokatdagarna. Hon redogjorde för praxis från HFD från de senaste två åren. Advokatdagarna, som arrangeras av Sveriges advokatsamfund, är en mötesplats för advokater och biträdande jurister. Helena Jäderblom medverkade också tidigare under hösten i en bilaga till tidningen Advokaten om rättsstaten.

OKTOBER

NOVEMBER

DECEMBER

OKTOBER

Färska eller snart färdiga assessorer från åtta domstolar deltog i det så kallade Stockholmspaket, ett rekryteringsevent för justitiesekreterare som arrangeras av Justitiekanslern, Justitieombudsmannen, Riksdagen, Regeringskansliet, Domstolsverket, Arbetsdomstolen, HD och HFD. En av deltagarna var Amanda Arby, som är tf. assessor på Kammarrätten i Stockholm "Stockholmspaketet gav mig nya perspektiv på hur uppdrag inom statsförvaltningen kan se ut, en uppfattning om vad som kan bli nästa steg för mig och en mycket positiv bild av vad som väntar oss", sa Amanda Arby.

DECEMBER

Justitieråden Thomas Bull och Linda Haggren föreläste om att skriva domar för yngre jurister på domstolen. Moderator för den efterföljande diskussionen var justitierådet Margit Knutsson.

Ett 70-tal beredningsjurister och justitiesekreterare från HD och HFD samlades för kompetenshöjning, erfarenhetsutbyte och mingel på föredragandedagen.

Medarbetare från bland annat HFD deltog vid Domstolskörens årliga luciaframförande i Riddarholmskyrkan.

JUSTITIERÅDEN

Övre raden från vänster:
JUSTITIERÅDEN

Thomas Bull
Per Classon
Margit Knutsson

ORDFÖRANDEN OCH JUSTITIERÅDET
Helena Jäderblom

JUSTITIERÅDEN

Inga-Lill Askersjö
Linda Haggren
Henrik Jermsten

Nedre raden från vänster:
JUSTITIERÅDEN

Mats Anderson
Ulrik von Essen
Mahmut Baran
Kristina Ståhl
Leif Gäverth
Martin Nilsson
Magnus Medin

Infällda nedan:
JUSTITIERÅDEN

Marie Jönsson
Kristina Svahn Starrsjö

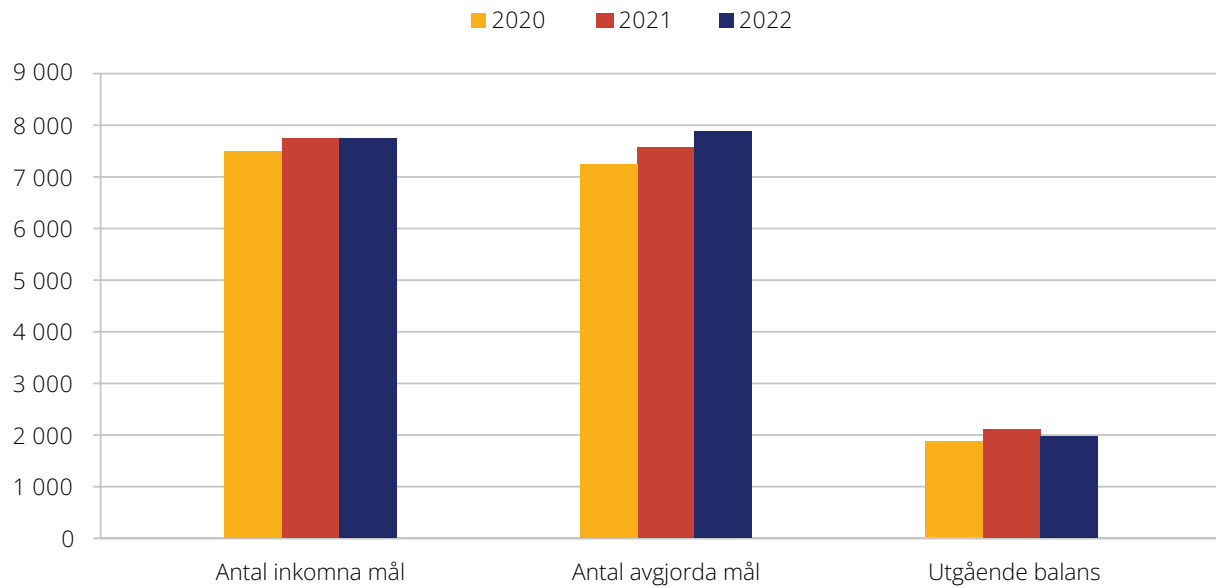
ORGANISATION

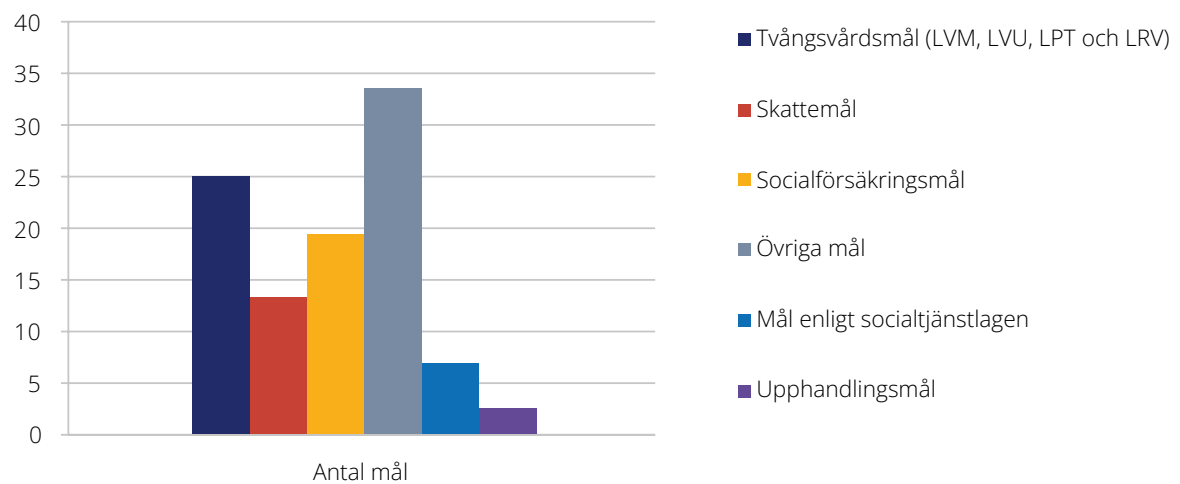
Beredningsenhet 3 har uppgått i övriga beredningsenheter.

STATISTIK

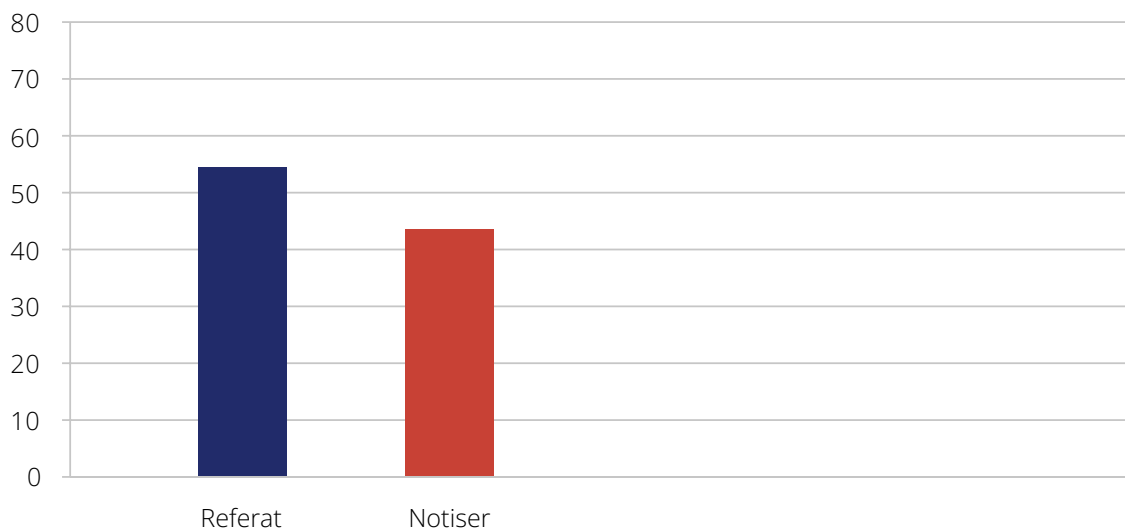
Antal inkomna, avgjorda och balanserade mål under 2020–2022

Avgjorda mål per målkategori under 2022

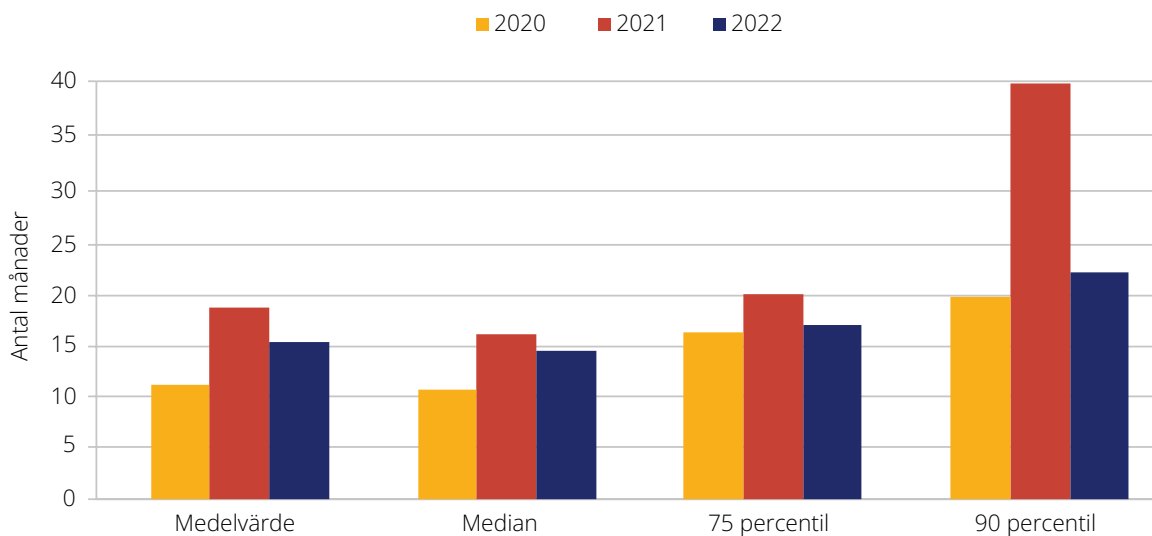

Antal referat och notiser under 2022

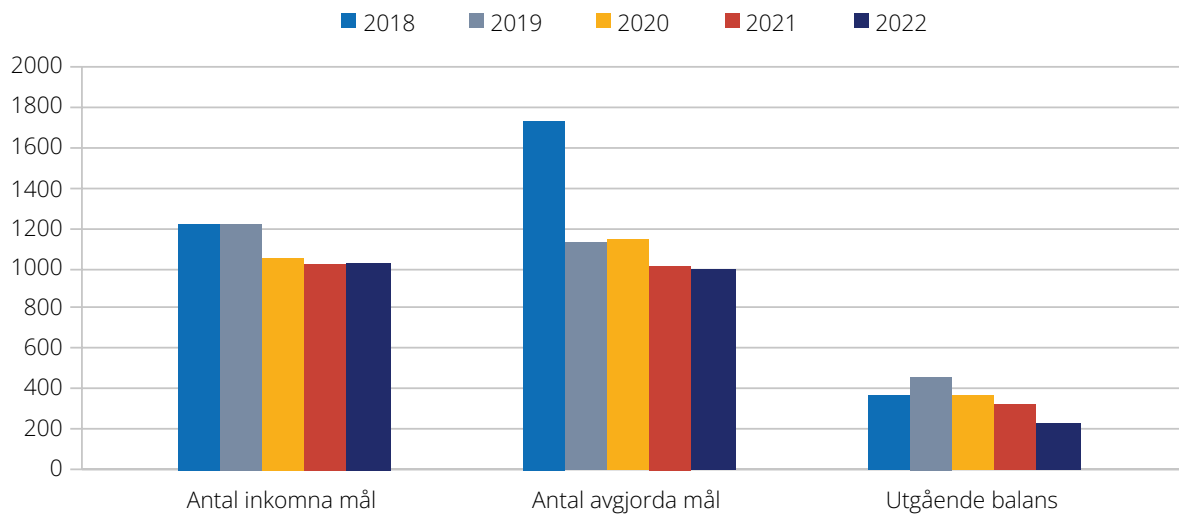

Antal månader från inkommande till avgjort i mål med beviljat prövningstillstånd under 2020-2022

SKATT

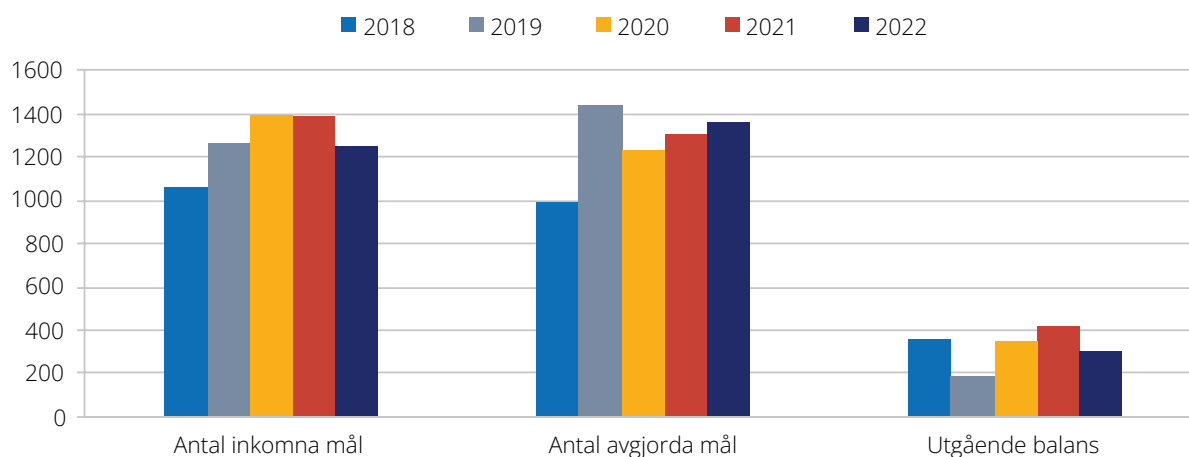
Antal inkomna, avgjorda och balanserade skattemål under 2018-2022

SOCIALFÖRSÄKRING

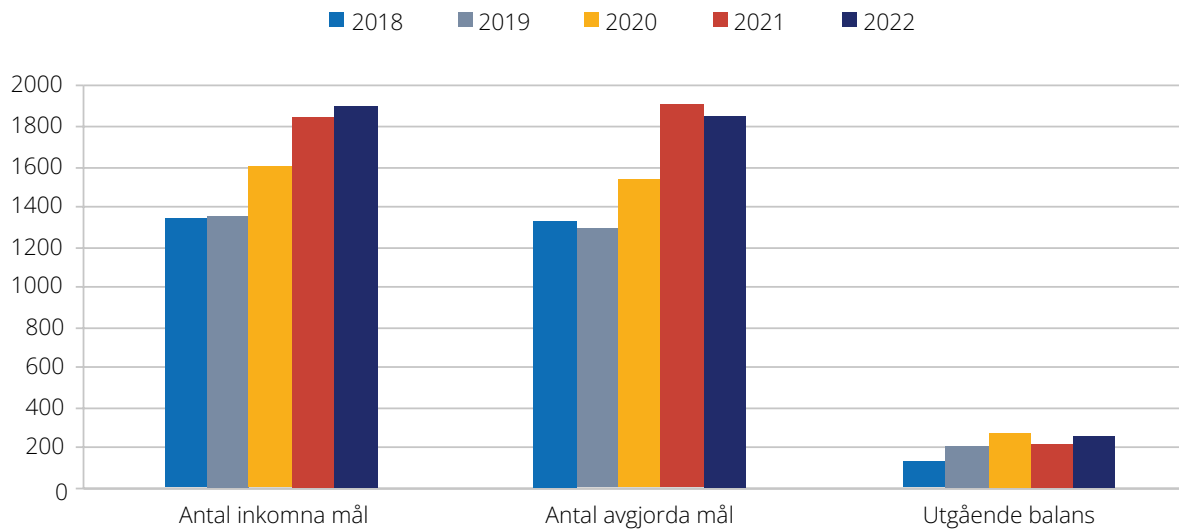
Antal inkomna, avgjorda och balanserade socialförsäkringsmål under 2018-2022

TVÅNGSVÅRD

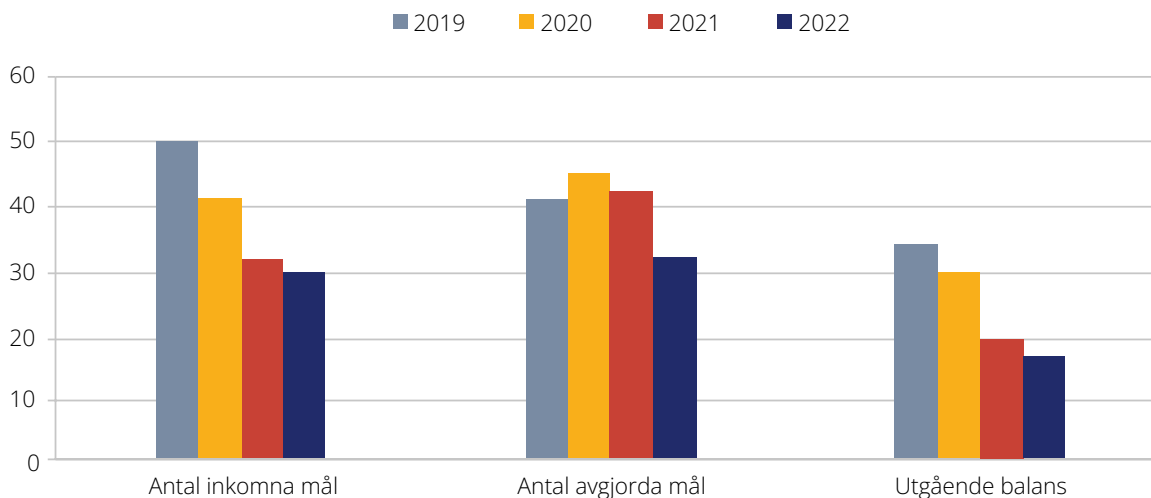
Antal inkomna, avgjorda och balanserade tvångsvårdsmål under 2018–2022

FÖRHANDBESKED

Antalet inkomna, avgjorda och balanserade mål från Skatterättsnämnden under 2019–2022

VI

REGERING
RÄTTENS
ÅRSBOK

1909

VI

REGERINGS-
RÄTTENS
ÅRSBOK

1910

X

REGERINGS-
RÄTTENS
ÅRSBOK

1911

VI

REGERINGS-
RÄTTENS
ÅRSBOK

1912

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLEN

SVERIGES DOMSTOLAR

